

Granskning av Göteborgs Stads Kollektivtrafik AB

– verksamhetsåret 2023

2024-01-30

Missiv till Göteborgs Stads Kollektivtrafik AB

Lekmannarevisorerna har avslutat granskningen av bolaget avseende verksamhetsåret 2023. All granskning som genomförts i bolaget under året presenteras i denna granskningsredogörelse. Av redogörelsen framgår de sakkunnigas iakttagelser och bedömningar.

Vi, lekmannarevisorer, hänvisar till de sakkunnigas redogörelse som grund för vårt uttalande till kommunfullmäktige. Vi ställer oss bakom de sakkunnigas bedömningar som framgår av denna redogörelse.

Göteborg den 30 januari 2024

Torbjörn Rigemar
Lekmannarevisor

Christina Rogestam
Lekmannarevisor

Stadsrevisionens uppdrag

Stadsrevisionens uppdrag är att granska kommunens verksamhet. Granskningen sker på uppdrag av kommunfullmäktige som utser förtroendevalda revisorer som ansvarar för granskningen av nämnderna och kommunstyrelsen. Bland de förtroendevalda utser kommunfullmäktige även lekmanrevisorer. Lekmanrevisorerna ansvarar för granskningen av de bolag som kommunen äger.

De förtroendevalda revisorerna anlitar alltid sakkunniga biträden (yrkesrevisorer) som genomför granskningen. I granskningsredogörelserna presenterar yrkesrevisorerna den granskning de har gjort på bolagen. Granskningsredogörelserna ligger till grund för lekmanrevisorernas uttalande till kommunfullmäktige.

Viss granskning rapporteras till kommunfullmäktige löpande under året i särskilda revisionsrapporter. Du hittar alla Stadsrevisionens redogörelser och rapporter på www.goteborg.se/stadsrevisionen, du kan också beställa dem från revisionskontoret, stadsrevisionen@stadsrevisionen.goteborg.se.

Diarienummer: 0196/23

Innehåll

1	Samlad bedömning	5
2	Grundläggande granskning	6
2.1	Verksamhet	6
2.2	Ekonomi	8
2.3	Intern kontroll.....	9
2.4	Bedömning	9

1 Samlad bedömning

Varje år granskar lekmannarevisorerna bolagets verksamhet i den omfattning som följer av god revisionsred. Årets granskning består av

- grundläggande granskning
- försäljning alternativ avveckling av GS Trafikantservice AB och GS Buss AB enligt uppdrag av kommunfullmäktige.

Revisionskontoret har faktaavstämt all granskning med bolaget.

Den samlade bedömningen, utifrån årets granskning av bolaget är att verksamheten i huvudsak har bedrivits på ett från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Vidare är bedömningen att bolagets interna kontroll i huvudsak har varit tillräcklig.

I bolagets uppdrag ingår att upprätta koncernbokslut och utöva uppsiktspflicht gentemot dotterbolagen. Bolaget tillhandahåller även affärsstöd till de två helägda dotterbolagen GS Trafikantservice AB och GS Buss AB. De senare ska dock antingen säljas eller avvecklas, i enlighet med beslut i kommunfullmäktige att avveckla stadens engagemang i de verksamheter dotterbolagen bedriver eller har bedrivit.

Verksamheten i GS Buss AB har i allt väsentligt avvecklats under tidigare år, men bolaget finns kvar med få anställda och driver en bussdepå i Kville. När det gäller försäljningen av GS Trafikantservice bedömde lekmannarevisorerna redan under granskning av verksamhetsåret 2022 att den dåvarande styrelsen uppvisat bristande affärsmässighet genom att inte sälja bolaget när det förelåg ett rimligt anbud från en intressent. Därigenom exponerade styrelsen bolaget och Göteborgs Stad för onödig ekonomisk risk.

Fortsatt drift av bolaget står i konflikt mot fullmäktiges uppdrag. Om bolaget inte går att helt eller delvis sälja är enda alternativet i dagsläget att avveckla bolaget. Efter fullmäktige beslutade om uppdraget att avveckla eller sälja dotterbolagen, har nya avtal med Västtrafik tecknats, som innebär att delar av verksamheten kan komma att drivas fram till hösten 2029.

Lekmannarevisorerna har framhållit som sin bedömning att det inte är förenligt med fullmäktiges uppdrag att driva verksamheten vidare så som sker i nuläget. I november 2023 beslutade styrelsen att vända sig till kommunfullmäktige med en begäran om ett uppdaterat eller ändrat uppdrag.

2 Grundläggande granskning

Den grundläggande granskningen syftar till att översiktligt bedöma bolagets ledning och styrning samt interna kontroll. Styrningen och kontrollen ska vara tillräcklig för att leva upp till mål, beslut och föreskrifter.

Den grundläggande granskningen består av tre övergripande revisionsfrågor:

- Har bolaget genomfört sitt uppdrag på ett ändamålsenligt sätt?
- Har bolaget en ändamålsenlig styrning, uppföljning och rapportering av sin ekonomi?
- Har bolaget sett till att den interna styrningen, uppföljningen och kontrollen är tillräcklig?

Granskningen är avvikelsebaserad och fokuserar i huvudsak på bolagets övergripande systematik, strukturer och arbetssätt.

Granskningen omfattar moderbolaget GS Kollektivtrafik AB och de båda helägda dotterbolagen GS Buss AB och GS Trafikantservice AB. Revisionskontoret genomför en separat granskning av Göteborgs Spårvägar AB tillsammans med revisionen i Västra Götalandsregionen.

2.1 Verksamhet

Bolaget ska genomföra sitt grunduppdrag enligt bolagsordning, ägardirektiv, gällande lag och författning samt enligt de mål och riktlinjer som fullmäktige har beslutat om. Fullmäktige har genom budgeten gett stadens nämnder och bolag mål som de ska uppnå och uppdrag som de ska genomföra. Vi har översiktligt granskat hur bolaget har genomfört sitt grunduppdrag och arbetat med mål och uppdrag som fullmäktige fastställt för bolaget. Som ett led i detta har vi granskat styrelsens protokoll och beslutsunderlag.

I inledningen av den förra mandatperioden, efter kommunalvalet 2018, beslutades att Göteborgs Stadshus AB skulle genomföra en översyn av stadens bolag i syfte att lägga fram förslag på bolag som bedömdes vara lämpliga att avveckla. Stadshus AB:s förslag blev att GS Buss AB och GS Trafikantservice AB var verksamheter som inte längre skulle bedrivas i stadens regi. Detta blev också fullmäktiges beslut.

I samband med granskningen av verksamhetsåret 2022 konstaterade lekmannarevisorerna att styrelsen inte genomfört fullmäktiges uppdrag att sälja GS Trafikantservice AB under den dåvarande mandatperioden, trots att det förelegat rimliga affärsmässiga förutsättningar att sälja bolaget. Styrelsen avvisade ett bud från en intressent som bolaget förhandlat med, trots att budet som avvisades var i nivå med den värdering av bolaget som KPMG tidigare genomfört. Lekmannarevisorerna bedömde därför att bolagets dåvarande styrelse i detta avseende uppvisat bristande affärsmässighet och att styrelsen därigenom exponerat bolaget och Göteborgs Stad för en ekonomisk risk som hade kunnat undvikas. I synnerhet eftersom de befintliga avtalen var på väg att löpa ut och att bolaget därmed skulle bli exponerat för de risker en förnyad upphandling kunde

medföra. I praktiken bromsade detta försäljningsprocessen, som kunde återupptas igen först sedan nya avtal tecknats med Västtrafik. Men därmed hade samtidigt en eventuell avveckling försvårats, eftersom de nya avtalen innehåller optioner som löper fram till hösten 2029. Skulle verksamheten bedrivas fram till senare delen av 2029 för att därefter avvecklas, kan det konstateras att det kommer att ha förflutit nästan tio år mellan fullmäktiges beslut och bolagets avveckling.

Under 2023 har en ny styrelse fört en förhandlingsprocess med en intressent om ett eventuellt köp av GS Trafikantservice AB. I augusti i år avslutades denna process utan att processen lett fram till en överenskommelse som var möjlig att acceptera för parterna.

Senare under hösten lade en annan intressent fram ett indikativt bud som omfattade Hållplatsservice – det vill säga en del av Trafikantservice verksamhet. Detta avvisades av styrelsen i oktober 2023, med motivet att det var viktigt att ha alla enheter i fortsatt drift för att få till vad bolaget benämnde en strukturerad avyttring eller avveckling av bolaget. Revisionskontoret kan konstatera att det inte finns något i fullmäktiges uppdrag som hindrar en försäljning av delar av Trafikantservice verksamhet. Tvärtom framhålls i Stadshus AB:s underlag för fullmäktiges beslut, att en försäljning av delar av verksamheten kunde vara en möjlighet och kanske även en nödvändighet om bolaget inte skulle kunna säljas i sin helhet.

Styrelsen i Göteborgs Stads Kollektivtrafik AB fattade vid sitt styrelsemöte i oktober ett beslut om avveckling av GS Trafikantservice AB per 31 mars 2025.

Under december 2023 har ett nytt indikativt bud inkommit som omfattar hela Trafikantservice. Bakom budet står enligt uppgift samma intressent som tidigare lade ett bud på Hållplatsservice. Detta bud finns inte redovisat i det underlag bolaget har skickat för hantering i fullmäktige.

I nuläget är GS Trafikantservice i fortsatt full drift i enlighet med de avtal som bolaget tecknade med Västtrafik under 2022.

Även GS Buss AB bedriver fortsatt verksamhet i form av en bussdepå med fem anställda. Styrelsen för Göteborgs Stads Kollektivtrafik AB beslutade 22 augusti 2023 att ge vd i uppdrag att teckna tilläggsavtal om förlängning av gällande avtal med Västtrafik AB avseende depå Kville fram till 30 juni 2025. Oavsett skälen för detta beslut, är det i nuläget inte förenligt med uppdraget att avveckla GS Buss AB.

Under hösten har lekmannarevisorerna haft möten med bolagets presidium och ledning och framhållit att det inte är förenligt med fullmäktiges uppdrag att driva verksamheterna i GS Buss AB och GS Trafikantservice AB vidare. Fullmäktiges uppdrag är att sälja bolagen, och om det inte är möjligt är uppdraget att avveckla bolagens verksamhet. Bolaget har angivit avtalen med Västtrafik som den omständighet som talar för en fortsatt drift av GS Buss AB fram till 2025 och att en fortsatt drift av GS Trafikantservice AB, som i vissa delar skulle kunna fortsätta drivas fram till 2029 om Västtrafik utlöser gällande optioner.

Först därefter skulle bolaget i så fall avvecklas. Bolaget har i sammanhanget även framhållit att verksamheten är lönsam.

Lekmannarevisorerna har mot bakgrund av ovanstående framhållit att om styrelsen anser att det i nuläget inte är lämpligt att verkställa fullmäktiges uppdrag måste skälen för detta läggas fram för fullmäktige för förnyat ställningstagande.

Under styrelsens möte i november beslutade styrelsen att vända sig till kommunfullmäktige med en rapport om försäljnings- och avvecklingsuppdraget för GS Trafikantservice AB. Beslutet var uppdelat på tre beslutspunkter enligt följande:

- vända sig till Kommunfullmäktige med rapport om försäljnings- och avvecklingsuppdraget för GS Trafikantservice AB
- hemställa till Kommunfullmäktige om justerat uppdrag att GS Buss AB:s verksamhet på depå Kville fortsätter till och med 2025-06-30 i överenskommelse med Västtrafik AB och Stadsfastighetsförvaltningen
- översända ärendet till Stadshus AB för fortsatt beredning.

Bolaget har framhållit vissa omständigheter som bolaget menar talar för en fortsatt drift av GS Buss AB fram till 2025 och en fortsatt drift av GS Trafikantservice AB. Enligt avtalen med Västtrafik som rör Trafikantservice finns optioner som gör att verksamheten enligt avtal i vissa delar kan fortsätta att drivas fram till och med september 2029. Bolaget menar emellertid enligt rapporten till fullmäktige att det inte är ett bra alternativ att låta avtalen, med eventuellt utlösta optioner, löpa till avtalstidens slut. Ett bättre alternativ skriver bolaget, är att ta upp förhandling med Västfastigheter och Västtrafik och komma överens om lämplig tid att avsluta avtalen. Tidpunkten för avveckling skulle då enligt bolagets beslut i oktober vara 2025-03-31. Revisionskontoret konstaterar att det i nuläget inte finns någon överenskommelse med Västtrafik om att avstå från att utlösa gällande optioner om fortsatt drift.

Enligt Göteborgs Stads Kollektivtrafik AB:s bolagsordning ska bolaget ”bedriva och utveckla lokal och regional kollektivtrafik inom kommunens område tillika Västra Götalandsregionens”. Stadsrevisionen har i tidigare granskningar framhållit att det är oklart vad detta uppdrag konkret är tänkt att innebära och om det finns några rimliga förutsättningar att arbeta i enlighet med uppdraget. Detta understryks inte minst av att bolaget har i uppdrag att avveckla de två helägda dotterbolagen. Inte heller har bolaget något väsentligt operativt inflytande över Göteborgs Spårvägar AB.

Utöver vad som beskrivs ovan har inga avvikelser noterats.

2.2 Ekonomi

Bolaget ska se till att verksamheten bedrivs inom de ekonomiska ramar som beslutats av styrelsen. Bolaget ska också se till att det finns en kontinuerlig ekonomisk uppföljning och rapportering. Vi har översiktligt granskat bolagets styrning av ekonomin samt dess ekonomiska uppföljning och rapportering.

Granskningen visar att bolaget i huvudsak har bedrivit verksamheten inom de ekonomiska ramarna för året. Granskningen visar vidare att bolaget i allt väsentligt har följt upp sin ekonomi kontinuerligt.

2.3 Intern kontroll

Bolaget ska se till att det finns ett systematiskt arbete med intern styrning och kontroll och riskhantering inom väsentliga områden. Bolaget ska även följa upp och utvärdera detta arbete. Vi har översiktligt granskat bolagets interna styrning, uppföljning och kontroll.

Granskningen visar att bolaget har upprättat en samlad riskbild och en internkontrollplan. Riskhantering har i huvudsak skett inom väsentliga områden. Granskningen visar även att den interna kontrollen har följts upp och att bolagets system för styrning, uppföljning och kontroll har utvärderats.

2.4 Bedömning

Revisionskontoret bedömer att bolaget för närvarande bedriver verksamheter i strid med fullmäktiges uppdrag att avveckla eller sälja verksamheten i de två helägda dotterbolagen GS Trafikantservice AB och GS Buss AB. Bolagets styrelse har efter dialog med lekmannarevisorerna valt att vända sig till fullmäktige med en begäran om ett uppdaterat alternativt förnyat uppdrag.